

Vinterplanering 2024–2025

**Insatser för att säkerställa att ingen ska behöva sova
utomhus under vinterperioden**

2025-04-14

Förord

Vinterplaneringen utgår från ett beslut i Göteborgs Stads kommunstyrelse som fattades den 10 februari 2021¹.

”Staden har en etablerad struktur för att hantera de problem som finns med människor i akut hemlöshet och upparbetade rutiner för att säkerställa att ingen far illa och att de EU-medborgare som behöver hjälp att ta sig hem till sin familj och sitt hemland får det. Det gäller även vid tillfälliga väderomslag.

Vår uppfattning är att detta bör hanteras inom ramen för den etablerade struktur som redan finns och med den professionalism och det yrkeskunnande som är särskilt viktigt när det gäller allvarliga sociala problem av denna typ.

Vi föreslår därför att hemställa till den ansvariga nämnden, socialnämnd Sydväst, att skyndsamt se över situationen och vid behov genomföra stöttande åtgärder i samverkan med civilsamhälle och ideella aktörer för att säkerställa att den särskilda nödhjälp som kan vara nödvändig med anledning av kylan finns tillgänglig.”

Liknande vinterplaneringar har genomförts under vintrarna 2021–2022, 2022–2023 och 2023–2024. Under dessa perioder har socialförvaltningen Sydväst, i samverkan med idéburna organisationer och myndighetsutövande socialtjänst, planerat och genomfört insatser med målet att ingen i Göteborg ska behöva sova utomhus under vintern.

Behovet av icke biståndsbedömda övernattningsplatser ökar under vintern då fler personer i akut hemlöshet söker stöd via Göteborgs Stads uppsökarenhet för att få möjlighet att sova inomhus. Under de två första åren med gemensamma vinterplaneringar har platserna utökats genom Göteborgs Stads uppsökarenhet, Räddningsmissionens 35:an och Räddningsmissionens Station Nord. Innan dess höll kyrkor nattöppet under vintern för att möjliggöra att personer skulle kunna värma sig inomhus under kalla nätter.

Inför vinterplaneringen 2023–2024 beslutades det att avsätta medel för insatser under vintern. Ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) inrättades med frivilligorganisationen Agape vilket möjliggjorde 20 nya icke biståndsbedömda övernattningsplatser. Dessutom kunde 35:an och Station Nord utöka sina platser på liknande sätt som under tidigare år.

Erfarenheterna från föregående vinterplaneringar har varit vägledande för insatserna under vintern 2024–2025.

¹ Kommunstyrelsen, Göteborgs Stad, 2021-02-10 § 136

Innehållsförteckning

1	Vinterplanering 2024–2025	4
1.1	Förberedande kartläggning och planering	4
1.1.1	Grupper för planering och samordning	4
1.1.2	Målgrupper och behov	5
1.1.3	Idéburna offentliga partnerskap under vinterperioden	6
1.2	Genomförande	7
1.2.1	Deltagande verksamheter	7
1.2.2	Sammanfattning av vinterperioden	8
1.3	Utvärdering	10
2	Statistik	14
2.1	Beläggning	14
2.1.1	Göteborgs Stads uppsökarenhets fältplatser	15
2.1.2	Räddningsmissionens 35:an	16
2.1.3	Vintervilan, Agape	17
2.1.4	Räddningsmissionens Station Nord	18
2.2	Tillfällen då plats ej kunnat erbjudas	19
3	Identifierade behov	21

1 Vinterplanering 2024–2025

1.1 Förberedande kartläggning och planering

1.1.1 Grupper för planering och samordning

Vintergrupp

En särskild samverkansgrupp har funnits under vinterperioden med syfte att samordna insatserna och säkerställa ett effektivt nyttjande av de icke biståndsbedömda övernattningsplatserna. Gruppen har bestått av representanter från socialförvaltning Sydväst och idéburna organisationer med direkt koppling till målgruppen.

Från socialförvaltning Sydväst har representanter funnits från område Boende och hemlöshet, inklusive Göteborgs Stads uppsökarenhet. Bland de idéburna aktörerna har Räddningsmissionen representerats genom 35:an och Station Nord samt Agape utifrån Vintervilan. Även Göteborgs Stadsmissions Johanneskyrkan och Räddningsmissionens Frukostcafé Vasa har ingått i gruppen då de är viktiga mötesplatser för personer i målgruppen.

Beredningsgrupp

En beredningsgrupp startades upp inom område Boende och hemlöshet i socialförvaltning Sydväst för att planera och koordinera insatser kopplade till vinterplaneringen samt ansvarsfördela uppgifter särskilt kopplade till uppstart och avslut. I beredningsgruppen deltog en avdelningschef från område Boende och hemlöshet, enhetschef och samordnare för Göteborgs Stads uppsökarenhet, två verksamhetsutvecklare från område Boende och hemlöshet samt en representant från Fastighet och säkerhet.

Samverkansgrupp boendesociala frågor

Samverkansgruppen för boendesociala frågor består av representanter från den myndighetsutövande socialtjänsten samt från område Boende och hemlöshet inom socialförvaltning Sydväst. Gruppen har inrättats av avdelningschefsnätverket för Vuxen och försörjningsstöd och fungerar som en gemensam plattform för dialog och samordning i frågor som rör boendesocialt arbete. Under vinterperioden har gruppen fått uppdateringar och information vid fyra tillfällen: i samband med uppstarten, efter att vinterplaneringen avslutats och vid två tillfällen under pågående period.

Avdelningschefsnätverket vuxen och försörjningsstöd

Information har lämnats till avdelningschefsnätverket för Vuxen och försörjningsstöd under perioden för vinterplaneringen.

1.1.2 Målgrupper och behov

Målet med vinterplaneringen är att ingen ska behöva sova utomhus under vinterperioden. Tidigare år har behovet av de icke biståndsbedömda övernattningsplatserna ökat inte bara på grund av kyla utan även på grund av andra väderförhållanden så som regn och blåst. I planeringen inför vinterinsatserna lyftes behovet av att behålla samma antal platser som under föregående vinterperiod (2023–2024). Vintervilan startade 1 december under förra vinterperioden, utvärderingen visade att det fanns behov av att öppna upp tidigare. Det framgick också att platserna bör vara tillgängliga under en fast tidsperiod utan att öppnas och stängas beroende på temperaturförhållanden. Detta har visat sig vara en viktig del av vinterplaneringen för att säkerställa att behoven kan mötas på ett förutsägbart och stabilt sätt.

Verksamheter som erbjuder icke biståndsbedömd övernattning under Vinterplaneringen

Verksamhet	Ordinarie antal platser	Platser under vinterplaneringen
Göteborgs Stads uppsökarenhet	6	6
Räddningsmissionens 35:an	12	14
Räddningsmissionens Station Nord	50	70
Vintervilan, Agape	0	20
Totalt	68	110

För att möta behovet av övernattningsplatser planerades det för ett utökat antal i befintliga verksamheter och idéburna offentliga partnerskap (IOP) samt genom särskilda IOP under vintern. Utöver övernattning fanns behov av att det erbjöds kvällsmat och frukost, möjlighet att duscha och tvätta kläder samt stöd i myndighetskontakter och kontakt med hälso- och sjukvård.

Målgruppen utgörs av två grupper med olika behov och förutsättningar för stöd. Den första gruppen består av personer som har tillgång till välfärdssystemet, vilket innebär att de vistas i Göteborg och har sin tillhörighet i kommunen. För dessa personer handlar insatserna utöver övernattning om att informera om rätten till bistånd, erbjuda motiverande och stöttande samtal samt ge stöd i kontakten med myndighetsutövande socialtjänst. Dessa, så kallade länkande insatser, syftar till att individen ska få mer långsiktiga boendelösningar och kunna lämna den akuta hemlösheten.

I vissa fall är stödet på de icke biståndsbedömda platserna inte tillräckligt. Detta gäller särskilt för personer som har ett omfattande skadligt bruk av alkohol eller narkotika eller som lider av allvarliga fysiska eller psykiska hälsoproblem. Om verksamheterna inte lyckas motivera personen att ta kontakt med socialtjänsten för vidare stöd behöver den personal eller organisation som har kännedom om situationen lämna en orosanmälan till myndighetsutövande socialtjänst.

Den andra gruppen består av personer som saknar generell tillgång till välfärdssystemet, exempelvis EU/EES-medborgare utan uppehållsrätt eller

papperslösa som saknar rätt till legal bosättning i Sverige. Det kan också vara svenska personer med tillhörighet i en annan kommun än Göteborg. I vissa fall kan dessa personer ha rätt till bistånd från socialtjänsten men denna rättighet är begränsad. Personer som vistas tillfälligt i en kommun har i regel endast rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte kan lösas på annat sätt. Detta gäller även för EU/EES-medborgare som bedöms sakna uppehållsrätt i Sverige.² Vad som bedöms som en nödvändig insats i en sådan situation avgörs av socialtjänsten i varje enskilt fall men det kan till exempel handla om enstaka bistånd för mat, logi eller kostnader för återresa till hemlandet eller hemkommunen.

1.1.3 Idéburna offentliga partnerskap under vinterperioden

Inför vinterperioden kartlades behovet av tillfälliga idéburna offentliga partnerskap (IOP) utöver de redan befintliga partnerskap och verksamheter som erbjuder icke biståndsbedömd övernattning. Målet var att säkerställa att ingen skulle behöva sova utomhus under vintern.

Uppföljning och utvärdering av befintliga IOP genomförs enligt respektive partnerskaps överenskomna rutiner medan de tillfälliga IOP som inrättades under vinterperioden följs upp inom ramen för denna rapport.

Agape Vintervilan

Under vintern 2024–2025 ingick socialförvaltningen Sydväst ett IOP med frivilligorganisationen Agape för att erbjuda 20 övernattningsplatser för personer med och utan tillgång till välfärdssystemet. Agape hade ett liknande partnerskap med socialförvaltningen Sydväst under föregående vinter (2023–2024) men då i andra lokaler. Under båda perioderna har samarbetet byggt på en nära samverkan med Göteborgs Stads uppsökarenhet och Räddningsmissionens 35:an och Station Nord.

Räddningsmissionen Station Nord

Socialförvaltningen Sydväst har ett befintligt IOP med Räddningsmissionen Station Nord. Det består av 50 övernattningsplatser samt tillgång till basbehov på Socialt center. Målgruppen för dessa platser är socioekonomiskt utsatta EU/EES-medborgare, tredjelandsmedborgare och papperslösa som saknar tillgång till det generella välfärdssystemet. Eftersom övernattningsplatserna är i delade rum och sovsalar kan de övernattande individerna inte ha ett pågående bruk av alkohol och andra substanser. Under vinterperioden utökades antalet platser på Station Nord från 50 till 70 genom ett kompletterande och tillfälligt IOP för att möta det ökade behovet.

Räddningsmissionen 35:an

Sedan 2008 har Räddningsmissionen 35:an och Göteborgs Stad samverkat för att erbjuda övernattningsplatser för individer i akut hemlöshet som har svårt att upprätthålla kontakt med socialkontoren i Göteborg. 2017 övergick samarbetet till ett IOP. Under vinterperioden utökar 35:an antalet biståndslösa övernattningsplatser från 12 till 14 för att möta det ökade behovet.

² Vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/EES-medborgare, Socialstyrelsen 2020

1.2 Genomförande

För att planera, genomföra, samordna och utvärdera insatser under vinterplaneringen 2024–2025 fanns grupper för samverkan och samarbete. Det har också funnits ett upplägg för förankring, uppföljning och återrapportering till myndighetsutövande socialtjänst.³

1.2.1 Deltagande verksamheter

Här beskrivs de deltagande verksamheterna utifrån deras roll i vinterplaneringen.

Boende och hemlöshet, socialförvaltning Sydväst

Område Boende och hemlöshet inom socialförvaltning Sydväst har haft det samordnande uppdraget för vinterplaneringen där det ingår att samverka med idéburna organisationer och verksamheter inom Göteborgs Stad i planering, genomförande och utvärdering av insatser under vinterplaneringen.

Göteborgs Stads uppsökarenhet

Göteborgs Stads uppsökarenhet är en enhet inom socialförvaltning Sydväst som arbetar uppsökande mot personer som befinner sig i hemlöshet och sover utomhus. De erbjuder 6 platser för icke biståndsbedömd övernattning för vuxna som befinner sig i akut hemlöshet. De har även 9 platser som kräver biståndsbeslut och beläggs av Socialjouren och Göteborg Stads socialkontor. Under vinterplaneringen har Göteborgs Stads uppsökarenhet, tillsammans med Räddningsmissionens 35:an och Station Nord, belagt de platser som tillskapats genom ett IOP med frivilligorganisationen Agape.

Räddningsmissionens 35:an

35:an erbjuder icke biståndsbedömda övernattningsplatser till vuxna personer som befinner sig i akut hemlöshet och länkning mot mer långsiktiga boendelösningar. 35:an erbjuder tak över huvudet, en säng att sova i samt mat, kläder, dusch och möjlighet till klädtvätt. Under vinterperioden utökas platserna från 12 till totalt 14. 35:an har även i samverkan med Göteborgs Stads uppsökarenhet belagt platserna på Vintervilan. De har också bedrivit gemensamt fältarbete för att nå individer som varit i behov av deras insats.

Räddningsmissionens Station Nord

Natthärbärget Station Nords målgrupp är de som vistas i Göteborg och inte har tillgång till det generella sociala välfärdssystemet, främst utsatta EU/EES-medborgare och papperslösa. Det rör sig om 50 övernattningsplatser med möjlighet att utöka till 70 platser under vinterperioden. Det finns även ett Socialt center där det erbjuds stöd i kontakt med myndigheter, dusch, möjlighet att tvätta kläder och enklare fika. Därifrån görs också inbokningarna till Station Nords övernattningsplatser. De som inte kunnat erbjudas övernattning på Station Nord har bokats in på Vintervilan.

³ 1.1.1 Grupper för planering och samordning

Vintervilan, Agape

För att möta behovet av ett ökat antal platser för icke biståndsbedömd övernattning skapades ett IOP mellan socialförvaltningen Sydväst och Agape under vinterperioden 2024–2025. Vintervilan har 20 platser för målgruppen vuxna personer i akut hemlöshet både med och utan tillgång till det generella välfärdssystemet.

Göteborgs Stadsmissions Johanneskyrkan

Mötesplats Johanneskyrkan bedrivs av Göteborgs Stadsmission. Den är öppen varje dag och det erbjuds billig mat, social gemenskap, samtal, aktiviteter och vägledning. Mötesplatsen är välkänd bland personer i Göteborg som befinner sig i hemlöshet och social utsatthet. Under vintern syftar samverkan med verksamheten till att nå målgruppen för vinterplaneringen med information och stöd för att få tillgång till de icke biståndsbedömda övernattningsplatserna.

Räddningsmissionens Frukostcaféet Vasagatan

Frukostcaféet Vasagatan bedrivs av Räddningsmissionen och är en mötesplats som är öppen fyra dagar i veckan och serverar frukost till personer som befinner sig i hemlöshet och social utsatthet. Man kan också duscha och tvätta sina kläder och få hjälp med att kontakta myndigheter. Under vintern syftar samverkan med verksamheten till att nå målgruppen för vinterplaneringen med information och stöd för att få tillgång till icke biståndsbedömda övernattningsplatserna.

Socialtjänstens myndighetsutövning

Göteborgs myndighetsutövande socialtjänst finns i de fyra socialförvaltningarna, i förvaltningen för funktionsstöd och i äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen. I socialförvaltning Centrum finns förutom den ordinarie socialtjänsten även Socialjouren som kan ge akut bistånd på kvällar, nätter och helger utanför kontorstid.

Samverkan kring vinterplaneringen har skett med de fyra socialförvaltningarna genom information och förankring i stadens avdelningschefsnätverk för Vuxen och försörjningsstöd. Uppföljning och återrapportering har också getts i stadens samverkansgrupp för boendesociala frågor.

1.2.2 Sammanfattning av vinterperioden

Den 31 mars 2025 togs Göteborgs Stads uppsökarenhets 6 icke biståndsbedömda övernattningsplatser bort. Beslutet baserades på att biståndslösa insatser enligt socialtjänstlagen inte får behovsprövas. För att minimera påverkan på vinterinsatserna genomfördes förändringen i samband med att vinterplaneringen avslutades.

Redan i oktober 2024 anpassades arbetssätten inom Göteborgs Stads uppsökarenhet och 35:an inför den planerade förändringen. 35:an tog över ansvaret för inbokning av sina platser och fram till mars 2025 har enheterna genomfört gemensamt fältarbete. Göteborgs Stads uppsökarenhet kommer

fortsatt att arbeta med länkning och stöd, även för de personer som övernattar på 35:an.⁴

Vinterplaneringen har påverkats av dessa förändringar genom att ytterligare en aktör hanterar inbokningar och statistik. Nya rutiner har tagits fram och justerats under genomförandet. Till exempel har Göteborgs Stads uppsökarenhet ansvarat för att länka till Vintervilans övernattningsplatser på vardagar och 35:an på helger.

Vinterperioden startade den 1 november med att 35:ans övernattningsplatser utökades från 12 till 14 och Stations Nords platser utökades från 50 till 70. Den 15 november 2024 öppnades även Vintervilan, som erbjöd 20 övernattningsplatser. Partnerskapet upprättades mellan socialförvaltning Sydväst och Agape. Ett liknande IOP fanns även under föregående vinterperiod, men då på en annan adress.

Uppstarten av Vintervilan krävde omfattande förberedelser. Det handlade om att skriva överenskommelse och föra dialog kring parternas roller och resurser i partnerskapet. Det krävdes också praktiska förberedelser kring lokal och inventarier inför verksamhetens start.

Från november till årsskiftet höll Vintergruppen veckovisa digitala avstämningar som därefter övergick till varannan vecka. Under dessa möten följdes beläggningen upp och det fanns även möjlighet att stämma av rutiner och andra samverkansfrågor. Vid utvärderingen av vinterperioden ansåg de deltagande verksamheterna att kommunikationen och samarbetet hade fungerat väl. Utöver de gemensamma avstämningarna träffades verksamheterna separat för att samarbeta kring individer som hade lämnat sitt samtycke för detta.

De första veckorna i november, innan Vintervilan öppnade, var Göteborgs Stads uppsökarenhets och 35:ans icke biståndsbedömda övernattningsplatser i princip fullbelagda. Efter Vintervilans öppnande minskade belastningen på platserna. Under resten av vinterperioden var det endast vid ett fåtal tillfällen som alla platser var fyllda och majoriteten av de som önskade övernattning kunde erbjudas en plats.

De som blivit nekade har oftast blivit det på grund av annat skäl än platsbrist. Det har till exempel berott på att man har sin tillhörighet i annan kommun. Det har också berott på att individer haft ett utåtagerande beteende riktat mot personal eller andra övernattande och då pausats från verksamheten för en tid.

I de fall någon inte kunnat övernatta i en verksamhet på grund av utåtagerande beteende har det ofta gått att lösa genom att erbjuda övernattning i en annan verksamhet kopplad till vinterplaneringen. När det handlat om skadligt bruk och beroende i hög omfattning har orosanmälningar gjorts och i några fall har dessa lett till tvångsvård enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).

Statistik har förts av alla verksamheter som erbjudit icke biståndsbedömd övernattning. Det har varit statistik över antal som övernattat, kön, tillgång till välfärdsystem eller ej samt om plats ej kunnat erbjudas på grund av platsbrist eller annat skäl. Denna vinterplanering har Agape, Göteborgs Stads uppsökarenhet, 35:an och Station Nord fört statistik. Det har varit en utmaning att få en samlad översikt över beläggningen, dels på grund av att flera aktörer varit inblandade än tidigare år, dels eftersom statistikrapporteringen från vissa verksamheter har varit fördröjd.

⁴ Med länkning menas att individer efter övernattning erbjuds stöd och hjälp i att ta kontakt med de instanser som är nödvändiga för att de utifrån sin situation ska kunna lämna hemlösheten.

Avslutningen av vinterperioden skedde i två steg. Den sista natten med övernattningsplatser på Vintervilan var den 28 mars. Den 31 mars minskade 35:ans platser från 14 till ordinarie 12 samtidigt som Göteborgs Stads uppsökarenhets 6 biståndslösa övernattningsplatser avvecklades. Samma datum minskade även Station Nord sina platser från 70 till ordinarie 50.

Efter vinterplaneringens avslut är det 35:ans 12 platser som fortsatt erbjuder icke biståndsbedömd övernattningsplatser för personer i akut hemlöshet som har tillhörighet i Göteborg. Det fanns en farhåga om att trycket på dessa platser skulle öka kraftigt. Den första veckan efter avslutet visade dock en beläggning på mellan 6 och 8 övernattande per natt.

En bidragande orsak till detta upplevs vara det omfattande länkningsarbete som genomförts under vinterperioden i nära samverkan mellan samtliga deltagande verksamheter och med stöd av samtycke från de övernattande. Många har under denna period fått mer långsiktiga boendelösningar genom insatser från socialtjänsten eller genom egna initiativ, exempelvis inneboendelösningar.

Station Nord har högt tryck på sina platser efter vinterperioden och har inte kunnat erbjuda plats till alla som efterfrågat detta. En risk är att olovliga bosättningar kommer öka i Göteborg när dessa personer behöver lösa sin nattvila på egen hand utomhus.

1.3 Utvärdering

Insatserna under vinterperioden har utvärderats inom vinterplaneringens samverkansgrupp med syfte att fånga upp sådant som fungerat bra och sådant som behöver vidareutvecklas inför kommande vintrar. Det handlar också om att lyfta identifierade behov att omhänderta av ordinarie verksamheter löpande under året. Utvärderingen bestod av en workshop och underlag har också hämtats från de avstämningar som skett med Vintergruppen och beredningsgruppen under vinterperioden.

IOP Vintervilan och det kompletterande IOP:t med Station Nord följs upp och utvärderas under vinterperioden och som en del i denna rapport.

Förberedelser och planering inför uppstart av vinterperioden

Det är viktigt att ha tydlig information om vilka resurser som finns tillgängliga i staden. I år upplevde vissa verksamheter att informationen om vinterplaneringen till socialtjänsten hade förbättrats medan andra ansåg att den inte var tillräcklig.

Det behövs också tydlighet kring vilken verksamhet som belägger tillfälliga övernattningsplatser under vintern.

IOP under vintern – Vintervilan och tillfällig utökning av Station Nord

Uppstarten och avslutningen av Vintervilan har varit både tids- och resurskrävande och arbetet har omfattat flera praktiska delar. En stor del av arbetet gjordes i den beredningsgrupp som fanns inom område Boende och hemlöshet.

I augusti 2024 initierades ett tillfälligt IOP med frivilligorganisationen Agape. Dialog fördes kring roller och resurser i överenskommelsen.

Lokalfrågan är en återkommande utmaning eftersom platsen för de tillfälliga vinterplatserna har varierat från år till år. Detta medför att vi behöver flytta och förvara inventarier under resterande del av året samt göra kompletterande inköp för att rusta lokalerna för övernattningsperioden.

Problem med lokalerna denna vinter och som behövt åtgärdas i samband med öppnande av Vintervilan har varit eftersatt underhåll av lokalen. Exempel är igenproppade ventilationssystem, trasig el, avluftning från avlopp och klotter. Det har också lagts tid på att hantera frågor kopplade till larm, bevakning, sophämtning, samverkan med Stadsfastighetsförvaltningen, flyttfirma och städbolag både vid uppstart och avslut.

Genomgående under perioden fördes regelbunden kontakt och dialog med Agape kopplat till praktiska frågor.

Under vinterperioden har det funnits en del tekniska svårigheter då mycket av kommunikationen sker digitalt. Avsaknaden av gemensamma digitala verktyg har försvårat samarbetet mellan olika aktörer och lett till praktiska hinder.

Trots detta har det operativa samarbetet fungerat väl. Särskilt positivt är att arbetet med samtycken har fungerat mycket bra vilket gjort det möjligt för verksamheter att samarbeta kring enskilda individer oavsett var dessa övernattat.

Det kompletterande IOP:t med Station Nord, som möjliggjorde en tillfällig ökning från 50 till 70 övernattningsplatser, behöver utvecklas inför kommande vinter. Behovet av platser är som störst i början av vintersäsongen men minskar markant under jul- och nyårshelgerna då många i målgruppen reser till sina hemländer. Därefter ökar behovet igen från mitten av januari.

En mer flexibel lösning där antalet platser kan justeras efter behov under perioden skulle bättre möta målgruppens behov. Det kan även bidra till ökad trygghet och säkerhet i staden då olovliga bosättningar minskar när målgruppen erbjuds möjlighet till inomhusövernattningsplatser.

Arbetsmiljö

Verksamheterna upplever att arbetsmiljön har förbättrats tack vare Vinterplaneringens insatser. Målgruppen är lugnare när de vet att det finns tillgängliga platser vilket också minskar den etiska stressen för medarbetarna.

På Vintervilan har sena inbokningar varit den största arbetsmiljörisken då brist på bakgrundsinformation om de övernattande försvårar riskbedömningar. Även om inga incidenter har inträffat är risken uppmärksammas. Närheten till Boendet Viktor identifierades som en möjlig risk innan uppstart men endast vid ett tillfälle har en boende därifrån behövt avvisas.

Uppsökarna lyfter en arbetsmiljöutmaning kopplad till personer som nekats plats av andra skäl än platsbrist exempelvis på grund av tillhörighet i annan kommun. Otydliga bedömningar skapar etisk stress för fältsekreterarna och en förbättrad samverkan med myndighetsutövande socialtjänst efterfrågas för att säkerställa rätt stöd.

Trygghet och säkerhet vid övernattningsplatserna bör ses över. Exempelvis har frågor kring belysningen lyfts vid platser som Vintervilan och Göteborgs Stads uppsökarenhets fältplatser särskilt med hänsyn till kvinnors trygghet. Även om adresserna kan komma att ändras inför nästa vinter är det viktigt att frågan följer med i planeringen.

Kommunikation och samordning

Kommunikationen mellan verksamheterna har genomgående fungerat bra. En utmaning är att säkerställa att arbetsgrupperna får samma information från de representanter som sitter med i Vintergruppen.

De regelbundna avstämningarna för Vintergruppen uppskattas och anses vara ett bra forum för att säkerställa att viktig information når alla inblandade verksamheter. Det har också skett möten mellan verksamheterna för avstämningar och samarbete kring individer som lämnat samtycke. Det har också upplevts leda till positiva effekter för de övernattande individerna.

Vintergruppens samverkan kan utvecklas genom att inkludera fler relevanta aktörer som till exempel Skyddsbussen och Socialjouren.

Informationsspridningen kan förbättras, exempelvis genom att mötesplatser som Johanneskyrkan och Vasagatans frukostcafé får tillgång till enklare material, som visitkort, med kontaktuppgifter till Göteborgs Stads uppsökarenhet och 35:an. Detta kan nå även dem som av olika skäl väljer bort att nyttja övernattningsplatser.

Samarbete myndighetsutövande socialtjänst

Inför varje vinter är det viktigt med tydlig information till myndigheter om hur verksamheterna inom vinterplaneringen arbetar och vad som gäller. Många missförstånd som uppstår bottnar i brist på information.

Samarbetet med myndighetsutövande socialtjänst har fungerat bra men det efterfrågas mer initiativ i form av uppsökande arbete och att de träffar individer där de övernattar. Flera verksamheter lyfter att en uppsökande socialsekreterare skulle underlätta arbetet med att länka personer vidare till rätt insatser. Många av de berörda individerna har en misstro mot socialtjänsten och kan av olika skäl ha svårt att ta sig till socialkontoren. En mer lättillgänglig och närvarande socialtjänst bedöms kunna minska dessa hinder och skapa bättre förutsättningar för att nå fram med stödinsatser.

Önskemål lyfts om att individer ska få skriftliga avslagsbeslut från Socialjouren så att personal på övernattningsplatserna vet att individen sökt stöd och på vilka grunder denne fått avslag.

En problematik gäller personer med stora omvårdnadsbehov. Det finns ett glapp mellan lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och socialtjänstlagen (SOL) för individer med aktivt missbruk och det saknas BMSS-verksamheter (boende med särskild service) som tar emot personer med beroendeproblematik.

Tillräckliga resurser och kapacitet för att möta behoven

Statistiken visar att resurserna räcker för att verksamheterna kan ta emot personer på kvällen, erbjuda mat och övernattning. Däremot saknas tillräckliga resurser för att länka individer till myndighetsutövande socialtjänst och mer

långsiktiga boendelösningar. Medarbetare upplever att det är brist på tid för att länka de övernattande individerna vidare från det att de vaknar tills de ska lämna verksamheten. Det positiva är att många övernattande lämnat samtycke till samverkan mellan verksamheterna och med myndighetsutövande socialtjänst.

För personer med skulder saknas en snabb väg till ett första- eller andrahandskontrakt och vandrarhem är ingen hållbar lösning.

I parrelationer finns ofta en önskan om att bo tillsammans. Ofta kan den ena personen i paret ha rätt till insatser medan den andra nekas. Även olika kommunala tillhörigheter kan skapa problem. Den som erbjuds insats tackar nej och riskerar akut hemlöshet under en lång tid.

Det finns en grupp människor i hemlöshet som inte vill ha kontakt med socialtjänst och inte heller efterfrågar plats på de biståndslösa övernattningsplatserna. Genom samverkan med bovärdar har Göteborgs Stads uppsökarenhet kunnat identifiera personer som sover i trappuppgångar och andra offentliga miljöer. När mer fältarbete förläggs på dagtid kommer man också kunna arbeta uppsökande på till exempel bibliotek.

Ett återkommande problem är trygga mötesplatser för personer som saknar boende. Johanneskyrkan erbjuder stöd och möjligheter att etablera kontakt med socialtjänsten under dagen men när kyrkan stänger kl. 16 saknas mötesplatser fram tills övernattningsplatserna öppnar. Ett liknande problem uppstår när Centralstationen stänger vid 01.00. Det finns ingen nattöppen lokal för personer som saknar tak över huvudet.

Personer med hundar har kunnat sova inomhus genom Vintervilan. Detta är personer som många gånger har svårt att lösa en akut hemlöshetssituation då flera platser inte tillåter husdjur.

Det har upplevts positivt att ha flera boendalternativ. Om en person inte fungerat i en verksamhet har den kunnat erbjudas övernattningsplats i en annan verksamhet i stället för att pausas under en tid. Möjligheten att byta plats och möta ny personal minskar också risken att individer "bor in sig" på ett och samma ställe under en längre tid.

Det skulle behövas tillgång till en sjuksköterska på plats i verksamheterna för att exempelvis informera om sprututbyte och grundläggande vård. Vårdcentralen för hemlösa spelar en viktig roll men tillgängligheten kan förbättras genom ett uppsökande arbete. Samarbete med Mobilt Team Beroende har upplevts mycket positivt.

En man från annat EU/EES-land med psykos som sov utomhus fick inte hemresa beviljad vilket väcker frågan om frivilligorganisationers ansvar för utsatta EU/EES-medborgare utan förmåga att ta eget ansvar. Förra året arbetade flera aktörer intensivt med remiss till sjukvård och ansökningar till myndighetsutövande socialtjänst i en liknande situation. Det kan finnas anledning att överklaga vissa avslagsbeslut för att få en praxis för att pröva rätten till bistånd för dessa individer.

Frågan om en akutplats med tillgång till somatisk vård, till exempel på Kallebäck, bör lyftas för personer med omfattande fysiska stödbehov.

2 Statistik

2.1 Beläggning

Totalt under vinterperiodens 151 nätter har 11 043 övernattningar skett på samtliga verksamheter som erbjuder icke biståndsbedömd övernattning. Under tio nätter har man enligt statistiken behövt neka en eller flera personer en övernattningsplats på grund av platsbrist.

Under vinterperioden har alla verksamheter som erbjuder icke biståndsbedömd övernattning registrerat statistik. Syftet har varit att mäta antalet övernattningar och samla information om de som övernattat såsom kön, tillgång till välfärdssystemet samt om någon nekats plats, antingen på grund av platsbrist eller av andra skäl. Efter att statistikbladen fyllts i har de skickats till en utsedd kontaktperson inom område Boende och hemlöshet. Denna person har sammanställt informationen i ett gemensamt dokument och det är därifrån uppgifterna till denna rapport har hämtats.

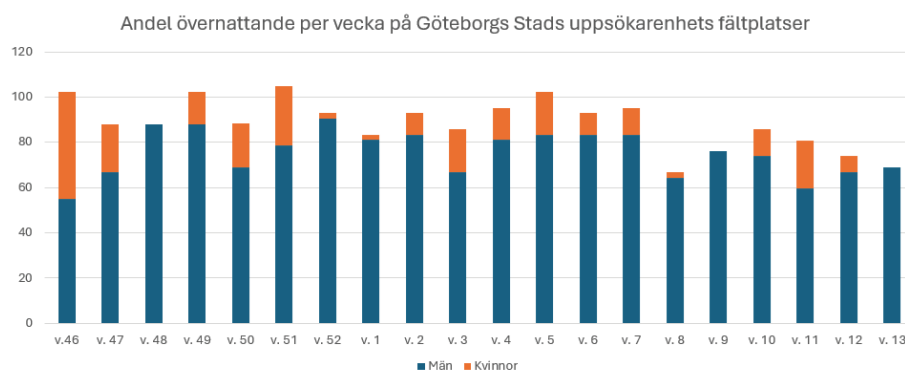
Statistik har inte kunnat föras utifrån enskilda individer eftersom personuppgifter, som personnummer eller namn, inte samlas in och det finns möjlighet att vara anonym. Det som kan redovisas är därför endast antal övernattningar och inte hur många unika personer det rör sig om.

Det betyder att samma person kan ha övernattat vid flera tillfällen eller blivit nekad plats vid upprepade tillfällen utan att det går att särskiljas i statistiken. Hur länge en person stannar på en icke biståndsbedömd plats varierar. Vissa övernattar enstaka nätter innan de går vidare till annan boendelösning medan andra stannar under längre perioder för att med motivation och länkningsarbete hitta lösningar i samverkan med myndighetsutövande socialtjänst.

En utmaning under årets vinterplanering har varit att flera verksamheter har registrerat egen statistik vilket har försvårat möjligheten att få en samlad och heltäckande bild.⁵ Särskilt utmanande har det varit att få en korrekt redovisning av tillfällen då personer nekats övernattning på grund av platsbrist eller andra skäl. I vissa fall har en verksamhet rapporterat att det varit fullt men i praktiken har personen hänvisats vidare till en annan verksamhet som kunnat erbjuda plats. Sådana vidarehänvisningar har inte alltid registrerats på ett enhetligt sätt vilket gör att det inte är möjligt att ta fram exakta siffror för hur många som faktiskt nekats övernattning. Det har varit svårt att få till löpande uppföljning utifrån inrapporterad statistik då den släpat flera veckor.

⁵ Under den här vinterperioden har 35:an själva ansvarat för att belägga sina övernattningsplatser och även registrerat sin egen statistik. Tidigare vintrar har Göteborgs Stads uppsökarenhet registrerat statistiken även för 35:ans platser, vilket har gett en samlad överblick över både 35:ans platser, Göteborgs Stads uppsökarenhets egna fältplatser och de personer som bokats in på Vintervilan.

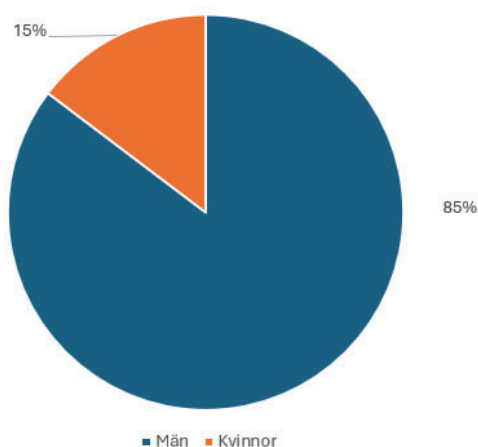
2.1.1 Göteborgs Stads uppsökarenhets fältplatser

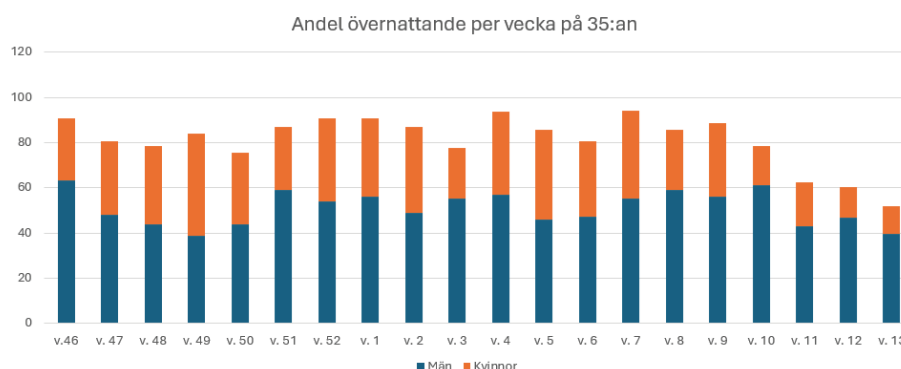
Göteborgs Stads uppsökarenhet har under vinterperioden haft sex icke biståndsbedömda övernattningsplatser som kallas för fältplatser. Platserna är i enkelrum. Målgruppen är främst personer med tillgång till välfärdssystemet. Totalt har 742 övernattningar skett på Göteborgs Stads uppsökarenhets fältplatser under vinterperioden.

De veckor där statistiken visar över 100% har detta berott på att par delat rum.

Fördelning mellan kvinnor och män – Uppsökarenheten fältplatser

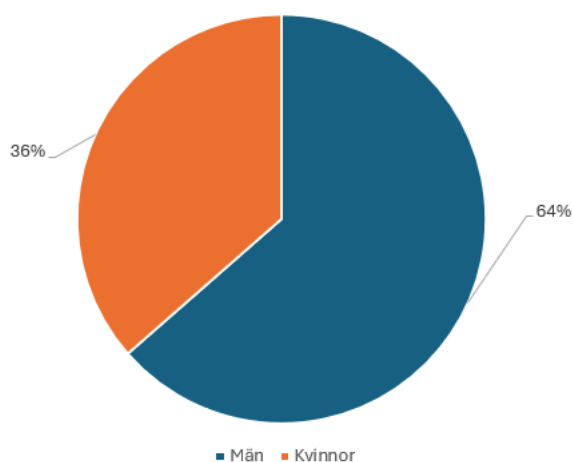
2.1.2 Räddningsmissionens 35:an

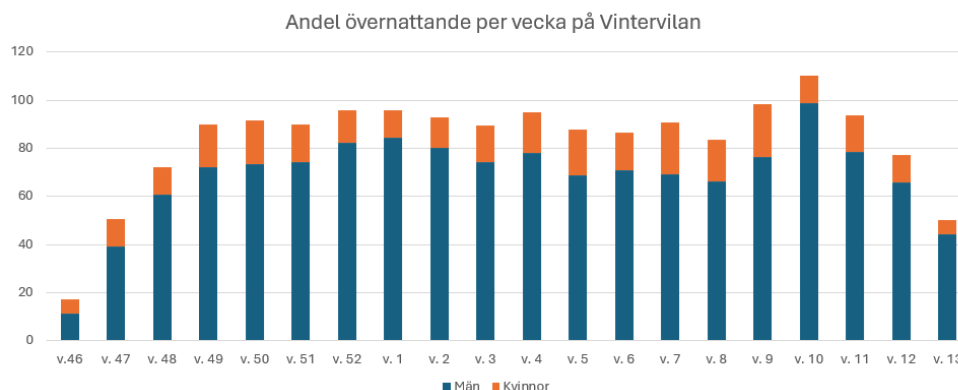
35:an har under vinterperioden haft 14 icke biståndsbedömda övernattningsplatser. Målgruppen är främst personer med tillgång till välfärdssystemet. Platserna finns både i enkelrum och delade rum.

Under vinterperioden har totalt 1723 övernattningar skett på 35:an.

Fördelning mellan kvinnor och män – 35:an

2.1.3 Vintervilan, Agape

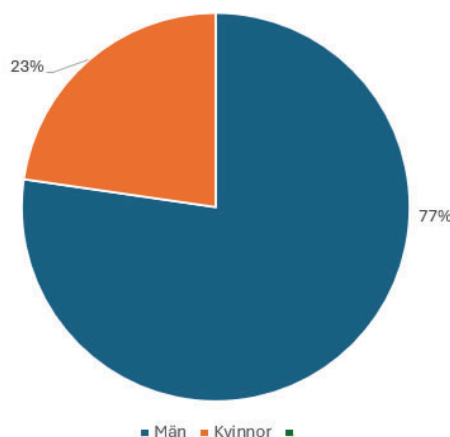

Under vintern har Vintervilan erbjudit 20 icke biståndsbedömda övernattningsplatser till personer med och utan tillgång till välfärdsystemet enligt IOP-överenskommelsen. Platserna har varit fördelade i enkelrum och delade rum. Utöver dessa har Agape erbjudit ytterligare två platser men då dessa inte ingick i överenskommelsen har de inte inkluderats i statistiken. I kurvan motsvarar 100 % beläggning de 20 platser som ingick i överenskommelsen.

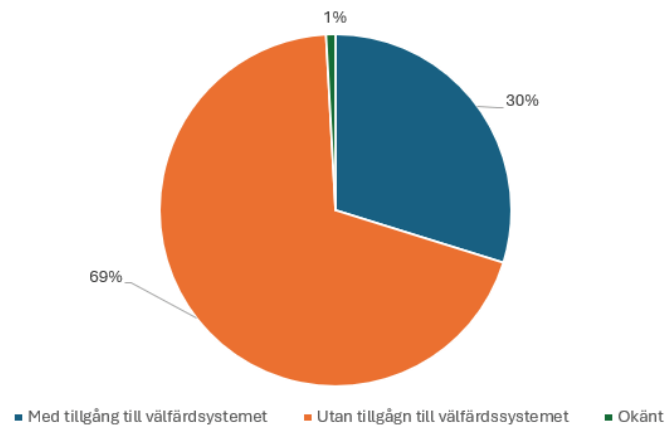
De veckor då beläggningen legat över 100 % är dessa extra platser förklaringen till att personer ändå kunnat erbjudas plats. Under vinterperioden har totalt 2321 övernattningar skett på Vintervilan.

Första och sista veckorna är beläggningen lägre på grund av att Vintervilan inte varit öppet för övernattningar hela dessa veckor. Den öppnade den 15 november (fredagen vecka 46) och avslutades den 28 mars (fredagen vecka 13).

Fördelning mellan kvinnor och män - Vintervilan

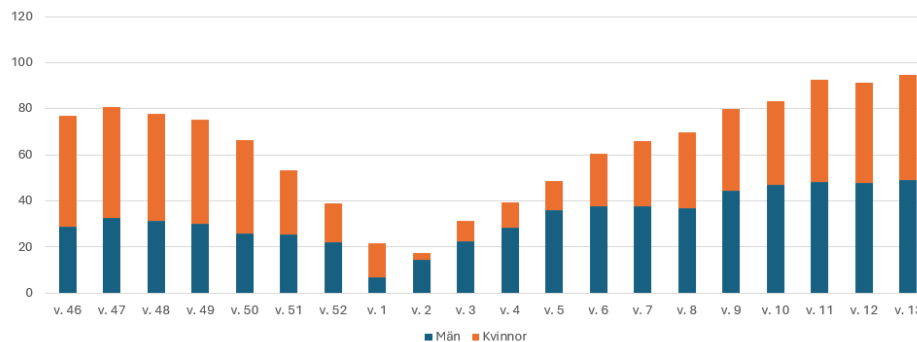

Andel med och utan tillgång till välfärdssystemet – Vintervilan

2.1.4 Räddningsmissionens Station Nord

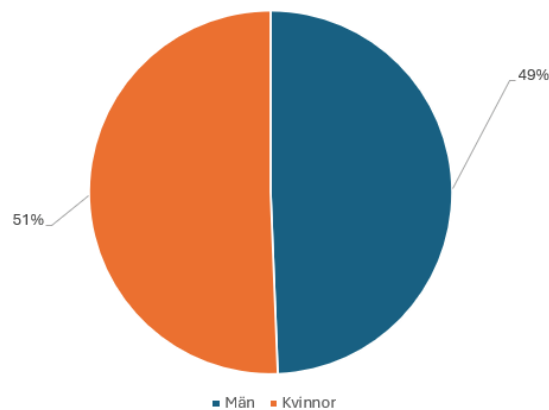
Andel övernattande per vecka på Station Nord

Station Nord har under vinterperioden haft 70 icke biståndsbedömda övernattningsplatser. Samtliga är i delade rum. Målgruppen för övernattningsplatserna är personer som saknar generell tillgång till välfärdssystemet. Det handlar främst om socialt utsatta EU/EES-medborgare, tredjelandsmedborgare och papperslösa. Under vinterperioden har totalt 6257 övernattningar skett på Station Nord.

Kurvan för Station Nord har sett liknande ut under de år som statistik förts inom ramen för gemensamma vinterplaneringar. Många socialt utsatta EU/EES-medborgare i målgruppen återvänder till sina hemländer över jul och nyår och då minskar behovet av övernattningsplats kraftigt.

Fördelning mellan kvinnor och män – Station Nord

2.2 Tillfällen då plats ej kunnat erbjudas

På grund av utmaningen med flera verksamheter som registrerat statistik och att det inte går att följa enskilda individer utan endast antal tillfällen går det inte att med säkerhet redovisa korrekt antal som nekats övernattning på grund av platsbrist eller på grund av annat skäl. Det vi kan se är att majoriteten nekats på grund av annat skäl än platsbrist och då handlar det i de flesta av tillfällena om en tillhörighet i annan kommun.

På grund av platsbrist

Under vinterperioden har övernattningsplatserna varit fullbelagda vid 10 tillfällen enligt den statistik som finns tillgänglig. Vid dessa tillfällen har en eller flera personer inte kunnat erbjudas plats och har därför hänvisats till Socialjouren för att ansöka om bistånd till boende.

Station Nord har haft lediga platser men där gäller särskilda villkor. Alla övernattningsplatser är i delade rum och det är inte tillåtet att vara påverkad av alkohol eller droger. Under vintern har inga personer med tillgång till välfärdssystemet övernattat på Station Nord.

Det har även funnits tillfällen då det enligt statistiken varit lediga platser inom en eller flera verksamheter trots att man nekat personer på grund av platsbrist. Detta kan bero på att den lediga platsen funnits i ett delat rum som inte varit möjligt att använda i det enskilda fallet. Exempelvis placeras inte kvinnor och män som inte är ett par i samma rum. Ett annat exempel är om en person med hund har placerats i ett delat rum på Vintervilan, vilket inneburit att ytterligare en person inte kunnat placeras i samma rum. Dessa praktiska begränsningar har ibland gjort att platser i praktiken inte varit tillgängliga trots att de varit obelagda i statistiken.

På grund av annat skäl

En majoritet av de som blivit nekade övernattning på grund av annat skäl än platsbrist har blivit det på grund av tillhörighet annan kommun än Göteborg. I dessa situationer har fokus legat på att ge stöd i form av motiverande samtal

kring återvändande till hemkommunen eller, vid samtycke, hjälp att ta kontakt med hemkommunen. När tillhörigheten varit oklar har tid för tillhörighetsutredning bokats på Socialjouren om samtycke funnits. Vid enstaka fall har en natts övernattning erbjudits för att sedan följas upp med skjuts till aktuell kommuns socialkontor följande dag.

Andra orsaker till att personer inte kunnat erbjudas plats har varit utåtagerande beteende gentemot personal eller andra övernattande eller användning av alkohol och/eller droger i lokalerna. I dessa fall kan en person pausas från en verksamhet men ofta har plats kunnat erbjudas i annan verksamhet.

I ett fåtal fall har det handlat om att lokalerna inte varit anpassade för personer som använder rullstol. Andra verksamheter har haft möjlighet att ta emot personer med rullstol. I statistiken kan man inte se om annan övernattningsplats erbjudits den aktuella natten eller om denna lösning skett senare.

3 Identifierade behov

Identifierade behov inkluderar tydligare arbetssätt för personer från andra kommuner och ökad tydlighet kring tillhörighets- och vistelsebegreppet.

Par, personer med inkomst men utan social problematik samt de med somatiska vårdbehov saknar anpassade lösningar. Glapp finns för personer som väntar på beslut inom förvaltningen för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen, särskilt de med både vårdbehov och beroendeproblematik.

Gemensamma öppnings- och stängningstider på de icke biståndsbedömda övernattningsplatserna behövs. Kollektivtrafikstöd för de som inte kan köpa biljett bör ses över.

Myndigheters tillgänglighet behöver förbättras genom mer uppsökande socialtjänst då misstro gör det svårt för individer att söka hjälp på socialkontor.

När övernattningsplatserna stänger så upplever medarbetarna att det skulle behövas mer tid för att utföra länkningsarbete då de som övernattat måste lämna lokalerna vid stängning. Det finns behov av en mötesplats under dagtid där länkande arbete mot myndighetsutövande socialtjänst kan bedrivas.

Det saknas trygga mötesplatser kvällstid. Polis och väktare ser många i målgruppen på exempelvis Centralstationen och Stenpiren kvällstid. Fokus på dessa mötesplatser bör vara att länka mot långsiktiga lösningar för att minska behovet av biståndslös övernattningsplatser.

Det finns oklarheter kring rätten till akut bistånd för personer utan tillgång till välfärdssystemet. De med svåra psykiska och somatiska besvär samt skadligt bruk och beroende faller mellan stolarna. Behov finns av att pröva ärenden rättsligt för att få praxis.

Under vintern finns tillfälligt utökade insatser utöver den ordinarie IOP-överenskommelsen kring Station Nord. Utifrån statistiken för övernattningsplatser bör insatserna mer utgå ifrån faktiska behov av utökningen. Framför allt med fokus på perioder då behovet är som störst; i början och slutet av vinterperioden.

För att kunna utöka de icke biståndsbedömda övernattningsplatserna under vintern på ett kostnads- och resurseffektivt sätt finns behov av att hitta en lösning som innebär en permanent lokal i anslutning till en redan befintlig verksamhet.

Diana Ristic och Jenny Martinsson
verksamhetsutvecklare, socialförvaltning Sydväst
Telefon: 031-365 00 00 (kontaktcenter)
E-post: socialsydvast@socialsydvast.goteborg.se

